

Atli Dam á Bessastøðum:

Vit eru íslendingum takksamir fyri Føroyinga søgu

— hon kastar ljósglæmu á hendingaríkt skeið í søgu okkara, sum annars hevur ligið í svartu myrkri, segði Atli Dam, lögmaður, m.a., tá hann vitjaði á Bessastøðum nú um dagarnar og har fekk eitt eintak av Føroyinga søgu, sum nýliga er komið út í vandaðari vísindaligari útgávu.

„Gamlar vinir og gamlar gøtur skal eingin gloyma“. Hetta føroyska orðtakið — eitt lítið broytt — stendur skorið í rammu um málning, sum lögting okkara gav altingi á túsund ára hátíðini í 1930. Rammuna smíðaði og skar eingin aftari enn Jóannes bóndi Patursson, hesin gávuriki undangongumaður okkara í so mongum tjóðmálum, og myndin sjálf er eftir Gudmund Hentze, listamálar. Hon sýnir nakrar toftir við Borðoyarvík í Norðuroyggjum. Tær verða nevndar Íslandstofnir. Jens Chr. Svabo nevnr í Føroyalýsning sini 1782-83 nevni um Íslisbúðir og Íslistofnir á fleiri stöðum í Norðuroyggjum. Hann skrifar, at sognin sigur, at har hava íslendingar búð. Hvussu er og ikki, so munnu hesi staðanøvn — eins og onnur, eitt nú fjallið Íslendingur í Suðuroy vera minni um forn samskipti íslendinga og føroyinga í gomlum dögum. Tey hava óivað verið livlig, tí at land okkara lá á siglingarleið íslendinga út og úttan. Málini hava verið tey somu ella so lík, at menn hava lættliga kunnað talað saman. Frásøgur eru um íslendingar, sum hava gist okkum í forðum.

Í Arna søgu biskupsstendur, at teir triggir Ravnur Oddsson, Torvarður Tórarinsson og Sturla Tórðarson sigldu summarið 1277. Teir brutu skip sitt við Føroyar og vóru har um veturin. Valla hava tilíkir gestir sitið tigandi allan veturin. Forvitnisligt hevði verið at vitað, hvat teir talaðu um, men vit verða at geva okkum til tols við, at so langt røkkur tøkni okkara ikki, tó at hon kann mangt. Men hugsandi er, at við tilíki hevði kunnu landsmenn hava nomið yrkisevni til einhvorji av hinum mongu og longu kvæðum okkara av hinum tíðindafróðu íslensku gestum sínum ella fingið onkra skinnbókina aftur fyri innivist og blóðskap. Tað er helst ikki burtur úr ongum tikið, at summi av kvæðum okkara byrja við hesum orðum: „Eitt er frøði í Íslandi komið / skrivað í bók so breiða“. Føroyingar, sum vitjað hevdur í Íslandi onkuntíð fyrstu árin av 13. öld, hevur sagt frá tíðindum heiman av landi, og har hevur ritkenur maður sitið undir og seinni skrivað meistaraverkið Føroyinga søgu.

Vit kunnu vera íslendingum innliga takksamir

dr. Ólafur Halldórsson á Stofnum Arna Magnússonar letur Atla Dam, lögmanni, eitt eintak av Føroyinga søgu, sum júst er útkomin

fyri, at vit nú eiga hesa søgu. Hon kastar ljósglæmu á hendingaríkt skeið í søgu okkara, sum annars hevur ligið í svartu myrkri. Lítið eiga vit varðveitt av skrivligum úr miðöld á okkara máli, rættarbótina, ið nevnt Seyðabrævið, og nokur skjalsbrøv. Um meira var til, sum tað ivaleyst hevur verið, vóru líkindi til varðveitslu meira enn vánalig við teirri vend, ið søgugongdin tók hjá okkum eftir siðaskiftið. Tí kunnu vit prisa okkum lukkuligari fyri, at Ísland fostraði so miklar segumenn, at teir høvdu kunnleika og avlopsmátt til eisini at skriva granna- og frændatjóðunum søgu. Og tað vóru av sonnum ikki smá molar, sum fullu av hesum vælbúna borði. Tað er okkum føroyingum ikki siðst gleðiligur viðburður, at Føroyinga søga nýliga er komin í vandaðari vísindaligari útgávu, sum frøðimáðurin dr. Ólafur Halldórsson á Stofnun Arna Magnússonar hevur greitt úr hondum. Tað er vón mín, at tey rannsóknarúrslit, ið fram eru lögð í hinum stóra fornmalanum, fara áðrenn ov langt um liður at leggja fyri á føroyskum máli, so at tey verða almenningi í Føroyum til gleði og gagns.

Føroyingar hava altíð kent seg væl í Íslandi, og nógvir hava alt gott at bera landi og tjóð. Tann fyrsti vit vita um, hevði róandi orð um landið og ikki tjóðina — av teirri góðu grund, at tá var eingin tjóð enn at rósa. Eg hugsi um Tórolv Torsteinsson Grímssonar kambans, fyrsta landnámsmans í Føroyum.

Tórolvur var við Ravna-Flóka hina viðgittu ferð, sum av kleyvarskapi í búnaðarmálum ikki leiddi til landnám í Íslandi á tí sinni. Sambært Landnámbók lastaði Flóki landið, Herjolvur bæði og ikki, men føroyingurin Tórolvur segði smørdrúpa av hvørjum strái. Tí varð navn hansara long og hann kallaður Tórolvur smør eftir tað. Hann hevur eygnsynliga ikki gloymt hetta góða land, men man ofta hava havt á orðið um tað og dygdir tess. Hann man ið hvussu er hava loypt brell á sonarsonin Torstein, tí hann nam seinni Brynjúdal í Íslandi. Teir føroyingar, sum nú á døgum kunnu telja ætt sína frá Grími kamban, eru teir, sum seinni í tíðini eiga ættargrein í Íslandi.

Ísland kom føroyingum væl við at leita til, tá ið fremmandir høvdu oytt fiskagrunnar okkara um aldamótíð, annaðhvørt tað var við seglsluppum á snøriseiði kring alt landið ella at rógva út við opnum bátum á Eysturlandinum, at „fara til lands“, sum tað varð kallað. Ríthøvundurin Sámál Johansen hevur sett hesum týðandi skeiði í vinnusøgu okkara ein bæriligan minnisvarða við bókini „Til lands. Útróður í Íslandi“, ið kom út 1980.

Tá ið vinnuloyssi var hjá okkum um miðja öldina, fekk fjöld av føroyingum nóg mikið fyri hendurnar í Íslandi, bæði á sjógv og á landi. Tað var mongum bjargingin.

Nú er viðvent í holuni. Seinastu árin hevur vaksandi trot verið í vinnu-megi, og nógv útlendskt arbeiðsfólk, eisini úr Ís-

landi, hevur tikið lut í teirri miklu uppbygging, sum hevur verið hjá okkum hesa tíðina. Har liggur lutur íslendinga vissuliga ikki eftir.

Undanfarin ár hava særð vaksandi samvinnu millum londini her í Norðurlantshavi. Hesar smátjóðir, ið eiga so víðan sjógv um lond síni, eiga at kunna megna nógv við at draga eina línu. Vit verða at leggja okkum eina við at ganga væl um tær eyðlindir, sum skaparín hevur litið okkum upp í hendur at umsita og røkja, okkum og eftirkomarum okkara til gleði og signingar.

Tá tíðina, sum farið varð landa millum við ferðaskipum, fingur íslendingar á ferð burtur ella heim høvi til at steðga á í Føroyum, og vórðu soleiðis mong vinabond knýtt. Men skipaferðirnar duttur burtur, tá ið flogöldin byrjaði av álvara, og íslendingar komu ikki longur við í Føroyum, men lögdu ferðir sínar hátt í lofti yvir oyggjunum. Tá ið vit so tóku upp aftur siglingina millum landa, fyrst við Smyrli og síðan við Norrunu, kom vend í aftur. Nú vitja íslendingar aftur í stórum tali, bæði teir, ið steðga á, á leiðini longri fram, men vaksandi tal tekur sær fyri at gera ferðalag til Føroya og dvølja í landi okkara nakrar dagar. Eg vóni, at hesir gestir okkara kenna seg væl og hava hug at koma aftur. Hin vegin eru tað mangir føroyingar, sum nýta hetta serstaka høvið til at kunna seg við hetta hugtakandi vakra grannaland vestan hav. Tað vindur vónandi meir upp á seg, so hvørt sum hugurin til at leggja og

dusa sær á sólarstrondum suður í londum fer at minka. Okkum er eisini tørvur á uppbót fyri tað minkandi samskipti við íslendingar, sum er úrslitið av tí, at so fáir føroyingar hava søkt sær vinnu í Íslandi hesi seinastu árin.

Tað er vón mín, at vit enn sum fyrr halda uppi góðum vinalag og lata ikki gras grógvá á teim gomlu gøtum okkara millum!